

Yung Yau

Analiza urbanih pojavov z vidika politične ekonomije: sodobni premislek (recenzija knjige *Reconstructing urban economics: Towards a political economy of the built environment*)

Naslov: *Reconstructing urban economics: Towards a political economy of the built environment* (Rekonstrukcija urbane ekonomije: k politični ekonomiji grajenega okolja)

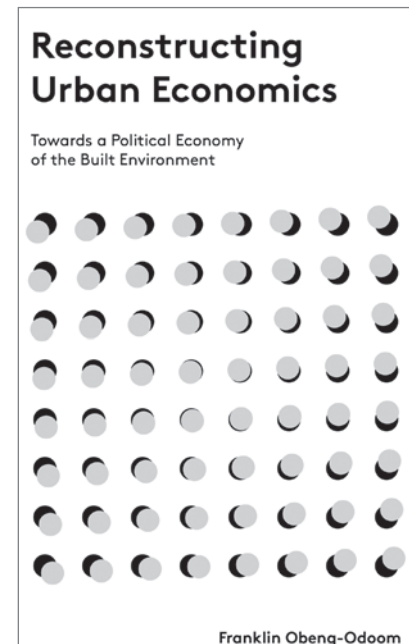
Avtor: Franklin Obeng-Odoom

Založba: ZED Books

Kraj in leto izdaje: London, 2016

Število strani: 296

[ISBN: 978-1-7836-0659-7]

Knjiga z naslovom Rekonstrukcija urbane ekonomije (ang. *Reconstructing urban economics*), ki zagovarja heterodoksen pogled na urbano ekonomijo, je prijetna in preprosta za branje. Avtor Franklin Obeng-Odoom v njej predstavi nekaj presenetljivih vpogledov v eno najpomembnejših tem s področja urbanih študij – urbano ekonomijo. Knjigo je napisal iz dveh razlogov: zaradi pretiranega poudarjanja filozofije »dobičkonosnih nepremičnin« (ang. *property for profit*) v konvencionalni oziroma »mainstream« urbani ekonomiji ter pomanjkanja sistematskega in kritičnega nasprotovanja tej ortodoksiji pri heterodoksnih ekonomistih. Nesporno dejstvo je, da neoklasična ekonomija, intelektualna podlaga sodobnega kapitalizma, še zdaleč ni popolna. Tako se denimo osredotoča na hipotetično »utopijo«, pri kateri velja Paretova optimalnost, namesto na razlago ekonomij v realnem svetu (Eichner in Kregel, 1975). Zato se kot pomanjkljivost neoklasične ekonomije pogosto omenja normativna pristranskost, pa tudi nekatere njene osnovne domneve niso realne in utemeljene. Domneva racionalnosti denimo ne upošteva drugih dejavnikov

v realnem svetu, ki vplivajo na človekovo vedenje in možnosti neracionalnega delovanja (Galbriath, 1985; Hausman, 1992; Rappaport, 1996), zato neoklasična ekonomija ne more popolnoma pojasniti vseh realnih situacij, njena napovedna moč pa je včasih precej šibka. Glede na njene donkihotske domneve in empirično nepreverljivost se kaže potreba po alternativnih ekonomskih teorijah, s katerimi bi lahko bolje pojasnili pojave v urbanem okolju.

Avtorjev poskus izpodbijanja prevladujočega pogleda v urbani ekonomiji si zasluži pohvalo in priznanje. Predstavi najnovejšo teorije s področja politične ekonomije, povezane z urbaniimi vprašanji, pri čemer njen namen vsekakor ni omalovaževati pomena in prispevka konvencionalne urbane ekonomije. Od kar se je politična ekonomija v 18. stoletju pojavila kot veda, ki proučuje ekonomijo posameznih držav, se je razvijala v interdisciplinarni pristop, ki naj bi pojasnil dinamične odnose med ustanovami, političnim okoljem in ekonomskim sistemom. Ima različne smeri, ki se osredotočajo na različna področja. Ene recimo proučujejo odnose med akterji in

ustanovami (Campbell, 1998; Persson in Tabellini, 2000). Ta veja raziskav se je razširila tudi na področje mednarodne konkurence in sodelovanja. Druge poudarjajo vlogo moči in razrednih odnosov v ekonomskem procesu. Z vidika transakcijskih stroškov ponuja institucionalna ekonomija prodorne razlage odstopanja med pričakovanimi in dejanskimi rezultati določene javne politike ali institucionalne spremembe (Pierson, 1996). Politični ekonomisti skušajo na področju urbane ekonomije rekonstruirati okvir ekonomske analize. S tem želijo ustvariti pravičnejšo družbo in okolje. Pričujoča knjiga je del vala raziskav, ki proučujejo načine razdelitve virov, ki omogočajo zadovoljitev materialnih potreb in izboljšajo splošno blaginjo družbe.

Knjiga ima devet poglavij, poleg uvoda in sklepa. Prva tri poglavja (66 strani) vsebujejo zgoščen pregled uporabe konvencionalne ekonomije na področju urbanih študij in predstavijo rekonstruiran ekonomski okvir za boljše razumevanje urbane ekonomije. V prvem poglavju avtor analizira naravo grajenega okolja in urbane ekonomije ter oblikuje

splošen usmerjevalni okvir, ki temelji na izhodiščih institucionalizma, georgizma, marksizma in postkolonializma, ter ga v naslednjih poglavjih uporabi za kritično analizo različnih urbanih vprašanj. V drugem poglavju poudari kompleksnost urbanega sistema in njegovih med seboj povezanih podsistemov (ali sestavnih delov) ter na podlagi različnih primerov urbanih izzivov, kot sta nastanek in preobrazba mest, opozori na omejitve uporabe neoklasične ekonomije na področju urbanih študij. Tretje poglavje je podlaga za »urbane ekonomske analize« v naslednjih poglavjih. V njem avtor navaja, da gre pri urbani ekonomiji za veliko več kot le za proizvodnjo, porabo in izmenjavo. Vsakršno proučevanje urbane ekonomije brez upoštevanja pomena drugih dejavnikov v spreminjajočem se svetu, kot so strukture moči in institucionalna okolja, bi bilo zato nesmiselno.

Na podlagi okvira, predstavljenega v prvem delu knjige, avtor v preostalih šestih poglavjih analizira različna urbana vprašanja. V četrtem poglavju obravnava globalizacijo, mednarodno trgovino in preobrazbo mest. Glavni prispevek tega poglavja je ugotovitev, da ni univerzalne formule za gospodarsko rast mest. Na podlagi primerov mest na različni razvojni stopnji avtor proučuje odstopanje dejanskih usod mest od teoretičnih napovedi konvencionalnih ekonomistov oziroma nezmožnost globalizacije, da bi zmanjšala razlike v prihodkih. Neoklasični ekonomisti v svojih napovedih ne upoštevajo vloge povezovanja ustanov, ki ne spadajo na raven države. Neformalne ekonomije različnih obsegov so obravnavane v petem poglavju, v katerem avtor opozori na to, da konvencionalni urbani ekonomisti pogosto preslabo ocenjujejo oziroma podcenjujejo prispevek neformalne ekonomije v gospodarstvu. Avtor razkrije pravo podobo neformalne ekonomije in vse vpletene strani pozove, naj se osredotočijo na prave vzroke razmer v neformalnem sektorju, ki posamezni-

ka razčlovečijo. Na tej podlagi v šestem poglavju nadaljuje obravnavo mestne revščine in premoženjske neenakosti ter opredeli ključna vprašanja, ki so jih konvencionalni urbani ekonomisti do zdaj zanemarjali. Avtor zagovarja bolj vključujoč in celosten pristop k zmanjševanju revščine ter navaja, da mestna revščina še zdaleč ni samo ekonomsko vprašanje. Pri njej gre tudi za socialno pravičnost, zato te teme ne moremo obravnavati ločeno od vprašanj, kot sta pomanjkanje in izkoriščanje. Sedmo poglavje se osredotoča na stanovanjsko problematiko v mestih. Avtor kritizira konvencionalno urbano ekonomijo, ki stanovanjski sistem preprosto obravnava kot skupek procesov proizvodnje, porabe, vodenja in izmenjave, povezanih s stanovanji kot potrošnimi dobrinami. Avtor kot alternativo temu poudari »pravo« razsežnost stanovanj in predlaga, da se pri oblikovanju stanovanjske politike ne bi smele ločevati stanovanjske razmere od razmer lokalne delovne sile. V osmem poglavju obravnava vzpon avtomobilov kot prevladujoče oblike mestnega prevoza. Poudarja, da lahko neoliberalistični *homo automobilus* prinese več težav kot koristi. Predlaga upoštevanje širših socialnih, ekonomskih in okoljskih dejavnikov pri načrtovanju mestnega prometa, ki naj bi zagotovilo bolj trajnostne rezultate. Deveto poglavje obravnava pereče vprašanje trajnostnega mestnega razvoja, pri čemer avtor analizira Jevonsov paradoks, ki še naprej bega okoljske ekonomiste in oblikovalce politik. Navaja, da je v neoliberalistični ideologiji rast zelenih mestnih površin pogosto pretveza za gospodarsko rast mesta. Z različnih vidikov politične ekonomije poudari potrebo po pravem priznanju pomena nosilne zmogljivosti Zemlje ter posledični omejitvi rasti mest in pravičnejši razdelitvi njenih koristi med različne deležnike.

Kolikor vem, Obeng-Odoom ni prvi zagovornik uporabe politične ekonomije pri proučevanju urbane ekonomije, vendar njegova knjiga sistematično

predstavi različne teorije oziroma smeri politične ekonomije, kot so institucionalna ekonomija, georgizem in marksistična ekonomija. Ti nekonvencionalni ekonomski pogledi ponujajo alternativne načine razmišljanja, s katerimi lahko pojasnimo vprašanja, povezana z mestnim okoljem. Opisane nekonvencionalne alternative so zelo dragocene, saj »trgi niso zgolj območja srečevanja proizvajalcev in potrošnikov, katerih odnose urejajo neosebni zakoni ponudbe in povpraševanja« (Logan in Molotch, 1987: 1). Knjiga torej prinaša pomemben prispevek k razumevanju tega, kako lahko urbano okolje razložimo na podlagi različnih šol politične ekonomije. Ponuja pomembno kritiko in sintezo najnovejših razmišljanj o sodobni urbani ekonomiji, poleg tega pa spodbuja različne načine, s katerimi lahko spremenimo mesta v pravičnejše kraje bivanja in dela. Knjiga je zanimiva za strokovnjake, izvajalce v praksi in oblikovalce politik, saj lahko z njo začnejo drugače razmišljati o politični ekonomiji urbanega okolja. Na žalost vsebuje malo informacij o državah in mestih na Daljnem vzhodu, saj se skoraj vsi navedeni primeri nanašajo na Zahod ali postkolonialne afriške države, le malo pa jih izvira iz Azije. Za ilustracijo bi lahko avtor v knjigi uporabil številne primere z Daljnega vzhoda. Dober primer bi bila denimo neenakomerna urbanizacija v azijskih državah, zlasti v celinski Kitajski. Tudi gentrifikacija (na podlagi nepremičnin ali turizma) se pojavlja v skoraj vseh azijskih mestih in njeno proučevanje zahteva uporabo pristopa marksistične politične ekonomije. Avtor bi lahko uporabil tudi primere, ki se nanašajo na dilemo med gradnjo in ohranjanjem v povezavi z grajeno kulturno dediščino na Daljnem vzhodu. Ker je podnaslov knjige *K politični ekonomiji grajenega okolja* (ang. *Towards a political economy of the built environment*), bi se morala publikacija osredotočati na grajeno okolje. Obeng-Odoom uporabi široko definicijo pojma »grajeno okolje«, pri čemer se opira

na opis Davida Harveyja (2006: 233), po katerem naj bi bilo grajeno okolje »geografsko urejena, kompleksna in sestavljena potrošna dobrina«. Enačnje ekonomije grajenega okolja z urbano ekonomijo bo zavedlo in razburilo bralce, ki jih dejansko zanima »fizično« grajeno okolje. Čeprav avtor v knjigi posebej obravnava zelene stavbe in okoljsko označevanje stavb, temu nameni le šest strani v zadnjem poglavju. Več poglavij v knjigi (na primer peto, šesto in osmo poglavje) ima le malo ali nič skupnega s stanovanji, stavbami ali mestno infrastrukturo. Da bi se izognil zmedi, bi moral avtor razmisliti o spremembi naslova, da bi ta ustrežneje izražal vsebino knjige. Namesto neformalnih ekonomij bi lahko v petem poglavju obravnaval neformalna naselja, kot so ilegalna bivališča na zemljiščih, ki niso v lasti stanovalcev (ang. *squatter housing*), in nezakonito preurejena bivališča. V šestem poglavju bi lahko namesto mestne revščine in neenakosti obravnaval propadanje mestnih predelov ali stavb, v osmem poglavju pa bi moral posvetiti več pozornosti politični ekonomski analizi modela razmerja med železnico in razvojem bližnjih zemljišč (ang. *rail-property development model*). Navsezadnje se zdi, da je spregledal kar nekaj del s področja urbane politične ekonomije, ki so za knjigo bistvena, med njimi dela teh avtorjev: John R. Logan in Harvey Luskin Molotch (1987), Todd Swanstrom (1993), J. Vernon Henderson in Randy Becker (2000), James Davis in J. Vernon Henderson (2003) ter Eugene J. McCann (2004). Z vključitvijo teh del bi bralcu bolje predstavil, kaj so ekonomisti do zdaj izpodbijali in zagovarjali na področju urbane ekonomije (in tudi širše na področju urbanih študij), hkrati pa bi s tem pokazal, da so teorije s področja politične ekonomije empirično preverljive.

Če povzamem, Obeng-Odoomovo knjigo kljub nejasnemu naslovu toplo priporočam študentom in raziskoval-

cem s področja urbanih študij, saj nazorno pokaže, kako lahko pristope politične ekonomije uporabimo za oblikovanje alternativnih razlag številnih urbanih pojavov.

.....

Yung Yau
City University of Hong Kong, Department of Public Policy, Kowloon Tong, Kowloon, Hongkong
E-pošta: y.yau@cityu.edu.hk

Viri in literatura

- Campbell, J. L. (1998): Institutional analysis and the role of ideas in political economy. *Theory and Society*, 27(3), str. 377–409. DOI: 10.1023/A:1006871114987
- Davis, J. C., in Henderson, J. V. (2003): Evidence on the political economy of the urbanization process. *Journal of Urban Economics*, 51(1), str. 98–125. DOI: 10.1016/S0094-1190(02)00504-1
- Eichner, A. S., in Kregel, J. A. (1975): An essay on post-Keynesian theory: A new paradigm in economics. *Journal of Economic Literature*, 13(4), str. 1293–1314.
- Galbraith, J. K. (1985): *The new industrial state*. Boston, Houghton Mifflin.
- Harvey, D. (2006): *Limits to capital*. London, Verso.
- Hausman, D. M. (1992): *The inexact and separate science of economics*. Cambridge, Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511752032
- Henderson, J. V., in Becker, R. (2000): Political economy of city sizes and formation. *Journal of Urban Economics*, 48(3), str. 453–484. DOI: 10.1006/juec.2000.2176
- Logan, J. R., in Molotch, H. L. (1987): *Urban fortunes: The political economy of place*. Berkeley, University of California Press.
- McCann, E. J. (2004): Urban political economy beyond the »global city«. *Urban Studies*, 41(12), str. 2315–2333. DOI: 10.1080/00420980412331297555
- Persson, T., in Tabellini, G. (2000): *Political economics: Explaining economic policy*. Cambridge, MIT Press.
- Pierson, P. (1996): The path of European integration: A historical institutionalist analysis. *Comparative Political Studies*, 29(2), str. 123–163. DOI: 10.1177/0010414096029002001
- Rappaport, S. (1996): Abstraction and unrealistic assumptions in economics. *Journal of Economic Methodology*, 3(2), str. 215–236. DOI: 10.1080/13501789600000016

Swanstrom, T. (1993): Beyond economism: Urban political economy and the postmodern challenge. *Journal of Urban Affairs*, 15(1), str. 55–78. DOI: 10.1111/j.1467-9906.1993.tb00302.x

Informacije o knjigi

Spletna stran: <https://www.zedbooks.net/shop/book/reconstructing-urban-economics/>.